

Gemeente Rijswijk
De heer M. van de Velde
Postbus 5305
2280 HH RIJSWIJK

ARCADIS NEDERLAND BV
Polarisavenue 15
Postbus 410
2130 AK Hoofddorp
Tel 023 5668 411
Fax 023 5611 575
www.arcadis.nl

Onderwerp:
Quickscan natuurwetgeving Hoornbrug te Rijswijk

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Geachte heer Van de Velde,

Hoofddorp,
22 juli 2013

Hierbij ontvangt u onze briefrapportage van de quickscan natuurwetgeving die is uitgevoerd voor de Hoornbrug te Rijswijk.

Contactpersoon:
E.D. Vogelaar MSc

Aanleiding, doel en status

De gemeente Rijswijk is voornemens de Hoonbrug te vernieuwen. De globale begrenzing van het plangebied is weergegeven in figuur 1. De werkzaamheden hiervoor staan gepland voor 2016 in het tweede t/m het vierde kwartaal. Activiteiten zoals kap, grond-, graaf, sloop- en bouwwerkzaamheden kunnen negatieve effecten hebben op soorten die beschermd zijn onder de Flora- en faunawet. Toetsing aan de Flora- en faunawet is dan ook noodzakelijk (zie bijlage 2 voor toelichting op de wet). Het plangebied ligt niet in of nabij beschermde gebieden (Natura 2000, beschermde Natuurmonumenten of de EHS). Er vindt in deze quickscan dan ook geen toetsing plaats aan de Natuurbeschermingswet 1998 of Provinciale Ruimtelijke Verordening (EHS).

Telefoonnummer:
06 158755880
Ons kenmerk:
077197970:A

Projectnummer:
D01021.000165.0100

Deze quickscan heeft de status van een verkennend onderzoek. Het doel ervan is in kaart te brengen of en wanneer vervolgstappen, zoals specifieke soortinventarisaties en ontheffingsaanvragen ex art. 75 van de Flora- en faunawet, noodzakelijk zijn. Daarnaast wordt een aantal maatregelen beschreven waarmee overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen.

**CR&ATING
TOMORROW**
ARCADIS & KNHM 125 JAAR
www.creatingtomorrow.com

Divisie Milieu & Ruimte is gecertificeerd voor:
ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001, VCA**,
SIKB BRL's en de CO2-Prestatieladder

Handelsregister
09036504

Figuur 1: Globale ligging plangebied Hoornbrug te Rijswijk

Methode

Om een beeld te krijgen van de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied is in het kader van de quickscan een literatuurstudie en verkennend veldbezoek uitgevoerd. Voor het literatuuronderzoek zijn verschillende verspreidingsatlassen en inventarisatiegegevens van websites geraadpleegd. De bronnenlijst is te vinden in bijlage 1. Het veldbezoek is bedoeld om een indruk te krijgen van de aanwezige groenstructuren en biotopen (habitatgeschiktheidsanalyse). Op deze wijze kunnen de mogelijk aanwezige soorten bepaald worden en kan de (potentiële) relevantie van het gebied als leef- en/of voortplantingsgebied of trekroute voor beschermde soorten in beeld worden gebracht. Het veldbezoek vormt geen volledige inventarisatie, aangezien voor dit laatste voor elke soortgroep een eigen methodiek (en geschikt jaargetijde) vereist is.

Het plangebied is bezocht door mevrouw E.D. Vogelaar MSc, ecooloog van ARCADIS, op donderdag 4 juli 2013. Het weer tijdens het veldbezoek was zonnig met weinig wind, bij een temperatuur van circa 20 graden Celsius.

ARCADIS

Gebiedsbeschrijving en ingreep

De werkzaamheden die zullen worden uitgevoerd ten behoeve van het vervangen van de huidige Hoornbrug bestaan uit: de kap van bomen rondom de Hoornbrug, de sloop van de bestaande betonnen brug en de steunpunten en stalen basculebruggen, het aanbrengen van (tijdelijke) damwanden en paalfunderingen door middel van drukken en schroeven en het aanbrengen van de fundering van de steunpunten en het vervangen van een deel van de kademuur in het Rijn-Schiekanaal. Het kanaal is op locatie circa 3 m diep. Daarnaast wordt een werk-/opslagterrein in de groenzones langs de brug en het Rijn-Schiekanaal aangelegd en zal transport plaatsvinden van zand en grond ten behoeve van de ophoging van opritten van de nieuwe bruggen over de weg en het verbreden van het talud langs de weg.

Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied.

Figuur 2: Hoornbrug te Rijswijk

Voorkomen van beschermde soorten

Hieronder wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet mogelijk voorkomen. Deze soorten zijn strikt beschermd en voor deze soorten is voor ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig als verbodsbepalingen van de wet worden overtreden. Voor tabel 2-soorten is het mogelijk een vrijstelling te krijgen, mits wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Vogels behoren niet tot één van de tabellen van de Flora- en faunawet. Alle broedvogels zijn zwaar beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor broedvogels kan geen ontheffing worden verleend op basis van het wettelijk belang ruimtelijke ontwikkeling (belang j). Voor tabel 1-soorten geldt een algemene vrijstelling, mits de gunstige staat van

ARCADIS

instandhouding van de soort niet wordt aangetast. Er wordt in deze quickscan dan ook niet nader ingegaan op deze soorten. De algemene zorgplicht is wel van toepassing.

Vaatplanten

Rondom de Hoornbrug bevinden zich stedelijke groenzones die floristisch gezien weinig interessant zijn en vooral worden gekenmerkt door algemene soorten zoals Engels raaigras en madeliefje. Verder bevinden zich hier enkele bosschages en langs het Rijn-Schiekanaal ruige oevervegetaties, eveneens met algemene soorten. Op de gladde betonnen kademuren groeien geen plantensoorten. Langs één zijde bevindt zich een houten biels, waarop alleen algemene soorten zijn aangetroffen. Op de locaties bevinden zich geen beschermde soorten.

Vogels

In het plangebied bevinden zich bomenrijen en bosschages die in het broedseizoen voor algemene vogelsoorten, zoals de merel en ekster, van belang kunnen zijn als broedlocatie. Alle broedvogels zijn streng beschermd onder de Flora- en faunawet. Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Deze worden hier ook niet verwacht op basis van het aanwezige biotoop.

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied worden geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren verwacht. Geschikte habitats, zoals rietlanden en vochtige (schraal)graslanden ontbreken, daarnaast zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten in de omgeving van het plangebied (www.zoogdiervereniging.nl; www.zoogdieratlas.nl).

Vleermuizen

Het Rijn-Schiekanaal fungeert als foerageergebied (Mostert, 2012) en mogelijk als vliegroute voor de water- en meervleermuis. Het Rijn-Schiekanaal fungeert als foerageergebied en mogelijk als vliegroute voor de water- en meervleermuis. In het park Vreugd & Rust nabij de Westvlietweg, ten noordoosten van de Hoornbrug, bevindt zich een koloniegebied van de watervleermuis. De Zuidvliet is in gebruik als vliegroute en foerageergebied. Ook ten zuiden van de Hoornbrug bevindt zich belangrijk foerageergebied (het Elsenburgerbos). Het Rijn-Schiekanaal vormt een geschikte vliegroute van en naar dit foerageergebied. De meervleermuis is foeragerend aangetroffen langs het Rijn-Schiekanaal (en de Zuidvliet). Dit is het enige gebied in het omliggende stedelijke gebied waar de soort regelmatig aanwezig is. Een groot deel is niet geschikt vanwege de lichtgevoeligheid van de soort. De dieren zijn afkomstig van het veenweidegebied tussen Leidschendam en Leiden (vliegroute). De soorten zijn gevoelig voor onderbrekingen in vliegroutes (Mostert, 2012). Daarnaast heeft het plangebied mogelijk een functie voor de ruige- en gewone dwergvleermuis, twee algemeen voorkomende soorten in verstedelijkt gebied (Mostert, 2012). Lijnvormige elementen zoals bomenrijen fungeren vaak als foerageergebied. In

ARCADIS

de bomenrijen bevinden zich geen holten die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor de ruige dwergvleermuis. Alle vleermuissoorten zijn streng beschermd onder de Flora- en faunawet (tabel 3/bijlage IV HR).

Amfibieën en reptielen:

Er zijn geen waarnemingen gedaan van amfibieën in het projectgebied. Het kanaal en oevers is niet geschikt als leefgebied gezien de steile oevers en het ontbreken van onderwater- en oevervegetatie. Daarnaast zijn hier geen waarnemingen gedaan van beschermde soorten (Creemers en Van Delft, 2009). De aanwezigheid van strikt beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied is dan ook uitgesloten.

Vissen

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat de strikt beschermde bittervoorn en de kleine modderkruiper in de omgeving van Rijswijk voorkomen (www.ravon.nl; www.telmee.nl).

De bittervoorn komt voor in langzaam stromende of stilstaande sloten en watergangen met een goed ontwikkelde onderwater- of oevervegetatie. Ook is de aanwezigheid van zoetwatermosselen voor voortplanting van belang (¹Ministerie van EL&I, 2011). Het Rijn-Schiekanaal kenmerkt zich door steile beschoeide oevers en is op locatie tenminste 3 meter diep. Flauwe oevers met een goed ontwikkelde onderwater- en oevervegetatie ontbreken. Het kanaal vormt geen geschikt habitat voor de soort. De aanwezigheid van de bittervoorn kan worden uitgesloten.

De kleine modderkruiper komt voor in stilstaand en langzaam stromend water, (polder)sloten, greppels, beken, kanalen en oeverzones van meren en plassen. De soort is minder kieskeurig ten aanzien van watervegetatie dan de bittervoorn. De soort komt ook in wateren zonder vegetatie voor waar een laagje schone modder aanwezig is om in weg te kruipen (²Ministerie van EL&I, 2011). Het Rijn-Schiekanaal vormt met zijn steile oevers en het ontbreken van onderwater- en oevervegetatie geen geschikt habitat voor de soort. De aanwezigheid van de kleine modderkruiper kan worden uitgesloten.

Ongewervelden

De aanwezigheid van beschermde vlinders, libellen en andere ongewervelden worden in het plangebied en de directe omgeving van het plangebied op basis van verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt habitat niet verwacht (o.a. www.eis-nederland.nl; www.vlindernet.nl; www.waarneming.nl).

Toetsing Flora- en faunawet

Hieronder worden de effecten aangegeven die mogelijk kunnen optreden als gevolg van de grond, graaf-, sloop- en bouwwerkzaamheden en het verwijderen van groen. Hierbij wordt aangegeven welke verbodsbepalingen van de Flora- en

ARCADIS

faunawet van toepassing zijn. De volgende effecten kunnen mogelijk optreden als gevolg van de werkzaamheden:

- Broedvogels:
 - Door het verwijderen van opgaand groen tijdens het broedseizoen kunnen nestgelegenheden van broedende vogels worden vernietigd.
 - Graaf-, sloop en sloop- en bouwwerkzaamheden kunnen tijdens het broedseizoen broedende vogels in de nabije omgeving van het plangebied verstoren (geluidsverstoring).
- Vleermuizen:
 - De kap van bomen zorgt ervoor dat mogelijk op kleine schaal foerageergebied van de gewone- en ruige dwergvleermuis verloren gaat. Dit vormt echter geen essentieel leefgebied van de soorten waardoor de instandhouding van populaties in het geding komt. In de omgeving is voldoende foerageergebied aanwezig. Bovendien is het verdwijnen van bomen van tijdelijke aard, aangezien er nieuwe exemplaren worden geplant.
 - Door de sloop van de bestaande brug/steunpunten, het aanbrengen van (tijdelijke) damwanden en paalfunderingen en het vervangen van een deel van de kademuur kunnen water- en meervleermuizen die het Rijn-Schiekanaal gebruiken als foerageergebied en/of vliegroute worden verstoord indien de doorgang voor vleermuizen wordt geblokkeerd.
 - Door het gebruik van verlichting tijdens de werkzaamheden voor het vervangen van de huidige brug (lichtbundels gericht op het water) kunnen water- en meervleermuizen die het Rijn-Schiekanaal gebruiken als foerageergebied ent/of vliegroute door de lichtinval worden verstoord.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de aanwezige of verwachte beschermde soorten in het plangebied en de verschillende verbodsovertredingen die mogelijk aan de orde zijn.

Tabel 1 Beschermde soorten, juridische status en de verbodsbepalingen die mogelijk overtreden worden door de werkzaamheden

Beschermde soorten	Juridische status	Art.9 ¹	Art. 11 ²	Art. 12 ³
Broedvogels: algemene broedvogels van bos en struweel (zoals merel, kool-, pimpelmees en ekster)	Vogels (geen ontheffing mogelijk)	X	X	X
Vleermuizen: water- en meervleermuis	Tabel 3 / Bijlage IV HR (strikt beschermde soorten)	X	X	X

¹ Art. 9 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

² Art. 11 Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

³ Art. 12 Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Negatieve effecten op broedvogels moeten worden voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen.

Mitigerende maatregelen

- Broedvogels: Verstoring en mogelijke vernietiging/beschadiging van nestgelegenheden van broedvogelsoorten moet worden voorkomen.
 - De werkzaamheden voor de aanleg van de nieuwe brug staan gepland voor het 2^e kwartaal van 2016 (= 1 april). Het broedseizoen start globaal vanaf 15 maart. Broedvogels zijn begin april dus mogelijk al begonnen met het bouwen van een nest. De kap van bomen moet daarom al voor de start van het broedseizoen (15 maart) hebben plaatsgevonden.
 - De bomen en bosschages die niet worden weggehaald vormen alsnog een mogelijk broedbiotoop. Wij adviseren daarom de werkzaamheden voor de aanleg van de nieuwe brug twee weken eerder dan gepland, dus vanaf 15 maart, te starten. Door continue verstoring als gevolg van de werkzaamheden zullen broedvogels het gebied mijden.
- Vleermuizen: Verstoring van vleermuizen moet worden voorkomen.
 - Bij de sloop van de bestaande brug/steunpunten, het aanbrengen van (tijdelijke) damwanden en paalfunderingen en het vervangen van een deel van de kademuur, mag het kanaal niet worden geblokkeerd. Doorgangen onder bruggen moeten minimaal 1,5 meter hoog en 4 meter breed zijn. Op deze manier blijft de watergang passeerbaar voor vleermuizen.
 - Indien de werkzaamheden voor het vervangen van de huidige brug 's nachts worden uitgevoerd, mag er geen uitstraling van licht naar het wateroppervlak plaatsvinden. Vleermuizen zijn gevoelig voor licht.

Zorgplicht

Voor algemeen beschermde soorten geldt de zorgplicht (tabel 1). Dit houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht wordt genomen voor beschermde dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. Deze zorgplicht is bovendien van toepassing voor alle in het wild levende planten- en diersoorten. De volgende mitigerende maatregel moeten worden getroffen voor algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën, zoals de egel of de gewone pad die in het projectgebied aangetroffen zouden kunnen worden. Deze maatregel mag door iedereen worden uitgevoerd.

- Indien zich in de groenzones langs de brug waar een werk-/opslagterrein wordt aangelegd ruigte bevindt, dan moet deze ruigte eerst worden weggemaaid zodat mogelijk aanwezige grondgebonden zoogdieren en/of amfibieën kunnen vluchten.

Conclusies en advies

- Vaatplanten: Langs en de Hoornburg bevinden zich algemene plantensoorten. De gladde betonnen kademuur biedt geen houvast voor muurplanten om zich te vestigen. Op een houten biels, bevestigd langs de

ARCADIS

kademuur, bevinden zich alleen algemene plantensoorten. De aanwezigheid van beschermde soorten wordt uitgesloten.

- Broedvogels: In het plangebied komen verschillende algemene vogelsoorten voor. Alle broedvogels zijn zwaar beschermd onder de Flora- en faunawet. Door de mitigerende maatregelen zoals hierboven beschreven op te volgen, wordt overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Voor vogels kan bij een ruimtelijke ingreep geen ontheffing worden verleend.
- Vleermuizen: in het plangebied komen verschillende vleermuissoorten voor. Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd onder de Flora- en faunawet. Door de mitigerende maatregelen zoals beschreven op pagina 7 op te volgen, wordt overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet voorkomen.
- De mitigerende maatregelen dienen in een (beknopt) werkprotocol te worden opgenomen, welke tijdens de werkzaamheden aanwezig dient te zijn.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Als u nog vragen of opmerkingen heeft kunt u contact opnemen met onze collega mevrouw E.D. Vogelaar. Haar contactgegevens staan in het colofon van deze briefrapportage.

Met vriendelijke groet,
ARCADIS Nederland BV

R. Groen MSc
Teamleider Natuur & Archeologie

Bijlage 1 – Bronnen

Creemers, R. C.M. en J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland - Nederlandse fauna 9. Stichting RAVON, Leiden

Haarsma A.J. e.a. (2006) Nederland 'meer' vleermuisland! Omgaan met meervleermuizen in het landschap, Zoogdierverseniging VZZ en Universiteit Leiden

¹Ministerie van E,L&I (2011). Soortenstandaard Bittervoorn (Dienst Regelingen), Den Haag

²Ministerie van E,L&I (2011). Soortenstandaard Kleine modderkruiper (Dienst Regelingen), Den Haag

Ministerie van LNV (zj.). Buiten aan het werk. Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag

Ministerie van LNV (zj.). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen), Den Haag

Ministerie van LNV (zj.). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet (Dienst Regelingen), Den Haag

Mostert, K. (2012). Vleermuizen in Den Haag en omgeving 2009-2011. Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft

Websites:

www.eis-nederland.nl

www.libellen.net

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.waarneming.nl

www.wilde-planten.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 2 – wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 2 van de Ffwet staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De Algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet zonder juiste ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen kan leiden tot handhaving van de AID of DLG. Zij kunnen

proces-verbaal opmaken en het werk stilleggen. Overtredingen van de Flora- en faunawet worden beschouwd als 'economisch delict' en kunnen als zodanig ook beboet worden.

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EZ goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

Tabel 1 – Algemene soorten

Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, met uitzondering van artikel 10.

Tabel 2 – overige soorten

Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.

Tabel 3 – Soorten van bijlage 1 van de AMvB

Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
- dwingende reden van groot openbaar belang;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort;
- enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;

- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Tabel 3 – soorten op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang¹
 - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EZ hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden

¹ Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.

naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel 2.2.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 1 Categorieën broedvogels

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.